

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

27 Kasım 2014

KASIM 2014 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ FİYAT ARTIŞI DEVAM EDİYOR...
- ✓ MUTFAK HARCAMASINDA AYLIK ARTIŞ YÜZDE 1,61 ve ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 14,97 ORANINDA...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.225 TL, YOKSULLUK SINIRI 3.990 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN YAŞAM MALİYETİ 1.448 TL

TÜRK-İŞ tarafından, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla her ay düzenli olarak yapılan "**açlık ve yoksulluk sınırı**" araştırması **bu bültenle 27 yılı geride bırakmaktadır.**

2015 yılında geçerli olacak asgari ücreti belirlemek üzere önümüzdeki ay toplanacak olan Asgari Ücret Tespit Komisyonu, Anayasada da yer aldığı üzere, asgari ücretin tespitinde "çalışanların geçim şartları" ile ekonomik durumu da göz önünde bulundurmaktadır. Asgari ücretin aylık net 891,03 TL olduğu günümüzde çalışanların geçim koşulları, TÜRK-İŞ araştırmasına göre **2014 Kasım** ayı itibariyle şu şekildedir:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.224,87 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (**yoksulluk sınırı**) ise 3.989,80 TL

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Kasım 2013	Aralık 2013	Ekim 2014	Kasım 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	294,18	299,01	335,12	340,20
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	243,73	247,18	274,78	279,66
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	313,91	318,62	358,28	363,64
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	213,60	216,77	237,25	241,37
Açlık Sınırı	1.065,42	1.081,59	1.205,43	1.224,87
Yoksulluk Sınırı	3.470,42	3.523,09	3.926,47	3.989,80

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Hesaplanan bu tutar, dört kişilik bir ailenin yaşadığı haneye girmesi gereken toplam gelirdir. Aile bireyleri dikkate alınmadan, sadece **tek bir çalışanın yaşama maliyeti** hesaplandığında, günümüzde karşılığı 1.447,67 TL'ye ulaşmaktadır.

Dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı bir önceki yılın aynı ayına göre 160 TL ve yaşam maliyeti ise 519 TL artış göstermiştir. Bir işçinin, sadece kendisi için yapması gereken gıda harcaması tutarı bir önceki yıla göre 46 TL, temel ihtiyaçları için yapması gereken toplam harcama ise 276 TL artış göstermiştir.

Devletin resmi verilerine göre, ülke genelinde ortalama kira tutarı günümüzde ayda 615 TL'dir. Ancak işveren ve hükümet temsilcileri tarafından -işçi kesimi temsilcilerinin muhalefetiyle- belirlenen asgari ücret günümüzde sadece 891,03 TL'dir. Ve özel kesimde bu ücret düzeyinde çalışmak durumunda/zorunda olan milyonlarca işçi bulunmaktadır. Yapılacak düzenlemeyle bu milyonlara yüzbinlerce göçmen ve sığınmacı çalışan da eklenecektir. Bu ücret politikasıyla, insanların çaresizliği istismar edilmektedir. Bu ücret düzeyinde çalışmak durumunda olan milyonlarca işsiz, düşük ücret temelinde sürdürülmek istenen rekabetin ve karlılığın gerekçesi yapılmak istenmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında 2014 Kasım ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,61 oranında artmıştır.
- Yılın **ilk onbir ayı** itibariyle artış oranı yüzde 13,25'tir.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 14,97 olmuştur.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 13,74 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim				
	Kasım 2011	Kasım 2012	Kasım 2013	Kasım 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,46	0,00	0,11	1,61
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	6,77	1,88	8,16	13,25
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	7,51	3,39	11,21	14,97
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	6,28	6,71	7,90	13,74

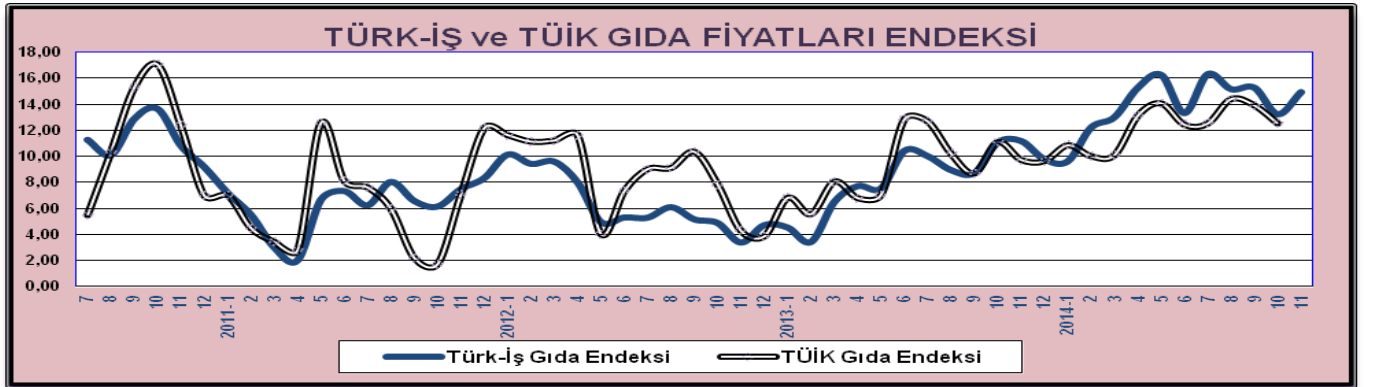
Mevsim şartlarıyla birlikte gıda fiyatları başını alıp gitmektedir. Yaz aylarında görülen mevsimsel düşüş bu yıl yaşanmadan gıda fiyatları artmaya başlamıştır. Bu gelişme mutfak harcamasını da olumsuz etkilemektedir ve bu eğilimin önümüzdeki aylarda devam etmesi de beklenmektedir.

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Kasım 2014 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; genel olarak fiyatlarda bir değişiklik gözlenmemiştir. Ancak, değişik markalarda fiyat ayarlamaları dikkati çekmektedir.

- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; geçtiğimiz ay artan et fiyatları bu ay değişmemiş, gövde tavuk ile sakatat ürünleri fiyatı da aynı kalmıştır. Balık fiyatı genelde değişmemiş, sadece hamsi fiyatı biraz gerilemiştir. Kuşkusuz kilogramı 40 TL olan lüfer hesaplama dışı tutulmaktadır. Borsa gibi fiyatı sürekli değişen yumurtada bu ay yükseliş vardı ve tanesi 41 kuruş oldu. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinin fiyatı bu ay değişmedi, ancak kırmızı ve yeşil mercimek fiyatında önümüzdeki aylarda artış olacağı öngörülmüştür.
- Yaş sebze-meyve fiyatı bu ay arttı. Geçtiğimiz ay mutfak harcamasını biraz rahatlatan yaş sebze-meyve ürünleri, havaların soğuması ile birlikte aile bütçesini zorlamaya başladı. Yaş sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 3,11 TL olarak hesaplandı. Bu ay sebze fiyatlarında artış ve meyve fiyatlarında gerileme görüldü. Geçtiğimiz ay biraz gerileyerek 3,00 TL olan ortalama sebze fiyatı bu ay 3,50 TL olarak hesaplandı. Meyve fiyatındaki düşüş bu ay da devam etti ve bir önceki ay 2,90 TL, geçtiğimiz ay 2,55 TL olan meyve ortalama kilogram fiyatı bu ay 2,33 TL olarak hesaplanmıştır. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alınmış ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarı temel alınmıştır. Buradan hareketle, ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşılmıştır.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; un ve bulgur fiyatında artış görülmüş, diğer ürünlerin fiyatı aynı kalmıştır.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatı artmış, margarin fiyatı aynı kalmıştır. Zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı da değişmemiştir. Zeytin fiyatında artış siyah ve yeşil zeytin de olmuştur. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ay çekirdeği vb) ceviz ve fındık fiyatı artmıştır. Şeker ve tuz fiyatı değişmemiştir. Aynı şekilde, reçel, bal ve pekmez fiyatı da aynı kalmıştır. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri fiyatı bu ay yine değişmemiştir. Salça fiyatı ise artmıştır. Çay bu ay yine zam görmüş ve fakat ihlamur fiyatı aynı kalmıştır.

Aşağıdaki grafikte, TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksindeki değişim yer almaktadır. Fiyat artışları yaz aylarında da görülmüş ve fakat baz etkisiyle son oniki ay itibariyle gerilemiştir. Ancak son aylarda fiyatların tekrar yükselme eğilimine girdiği görülmektedir.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

enisbagdadioglu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

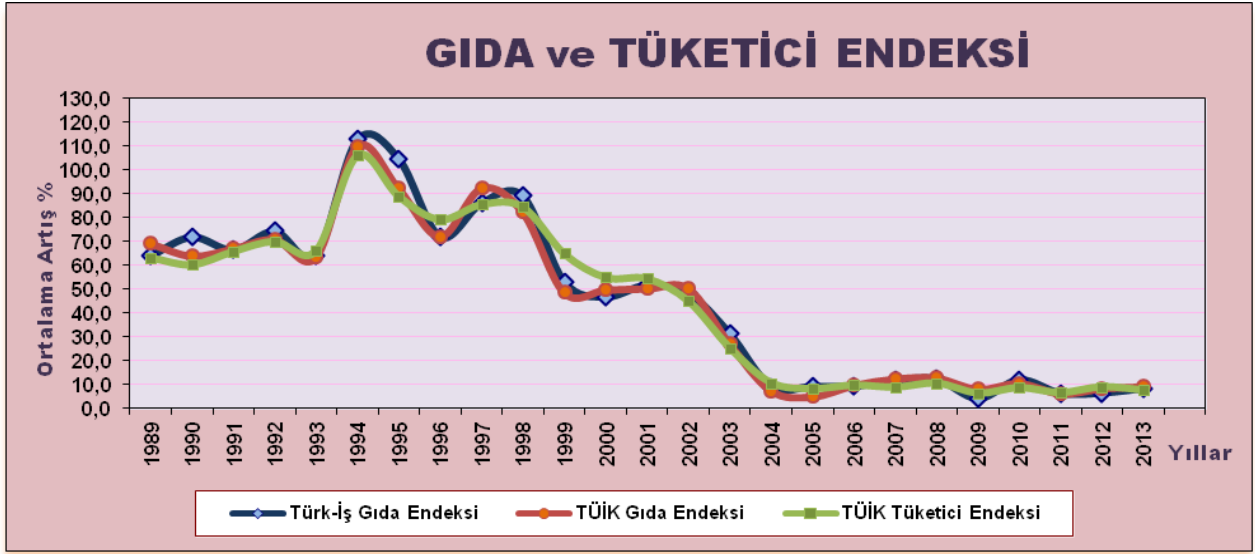
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi yedi yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2013 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.